

VÉDJÜK ÉRTÉKEINKET!

Benedek Tibor

Miért szeretjük annyira a fát? Miért kezeljük megkülönböztetett módon a többi alapanyaghoz képest? Azért, mert egyszerűen szép és esztétikus, sokoldalúan felhasználható, fajtától függően könnyen megmunkálható, színében, rajzolatában változatos és nem utolsósorban természetes alapanyag. Eme utóbbi tulajdonságának köszönhetően a faanyag különleges védelmet is igényel, védelem nélkül könnyen tönkremehet.

Az első igénybevétel, amivel számolnunk kell a fa tartósságát illetően a külső, éghajlati hatások. A napfény esetében számolni kell az ultraibolya sugárzással, ami roncsolja a faanyag felületét. Ennek következménye az, hogy a faanyag színe először halványodik, majd szürke lesz, végül az anyag rideggé és törékennyé válik. Emellett a levegő, a csapadék, a fagy, a szél, a hőmérséklet-ingadozás, a levegő nedvességének változása, a vízzel, talajjal történő érintkezés további hatásokat fejt ki a faanyag állapotára. A nedvességtartalom-változás zsugorodást-dagadást idéz elő a fánál, amely miatt felszíni repedések is kialakulhatnak, gondolhatunk itt a télen bekövetkező fagyrepedésekre. Mindezek a környezeti hatások a faanyagot károsító élettelen tényezők közé tartoznak. Az ilyen hatások ellen festéssel, UV abszorbens tartalmú lazúrrendszerekkel történő felületkezeléssel

védekezhetünk. Fontos, hogy amint a védőbevonaton megjelennek az első sérülések, azt azonnal javítani vagy felújítani kell, hiszen ezek az anyagok csak így biztosítanak tartós védelmet.

Amennyiben féltetőt szeretnénk kialakítani, vagy éppen egy faszerkezetű garázst szándékozunk létrehozni lucfenyőből, az oldalakat OSB-lappal burkolva, a felületkezelést mellőzve vagy elhanyagolva, akkor számolhatunk azzal, hogy a tető alatti gerendák, mivel víz nem éri őket, tovább egészségesek maradnak, azonban a gombák itt is megjelennek, felületi elszíneződés, majd kékülés, illetve a folyamat végén korhadás formájában. A folyamathoz mintegy 10–12 évnek kell eltelnie (1. kép).

A károsító tényezőkkel akkor is számolnunk kell, ha a faanyagot felületkezeljük, azonban hosszabb időn keresztül a felület védelmét nem újítjuk meg a faanyagon, vagy ha nem megfelelő faanyagot választunk. A 2. képen olyan hintaállványt láthatunk, mely az összeállításkor két soron került díszlazúrozásra, ezt követően pedig mintegy hat éven keresztül nem ismétlődött meg a felületkezelés. A lucfenyőből készült hinta napfénynek, hőmérséklet-változásoknak, fagynak és a többi környezeti hatásnak volt kitéve, míg aztán a láb, valamint az összekötő végigment a repedezés-gombatámadás folyamatán (2. kép). A hinta lábai 50 cm mélyen kerültek leásásra, előtte bitumenes, sűrű bevonó-

1. kép: A gombásodás folyamata kezeletlen fenyőgerenda esetén

2. kép: Korhadt és repedezett balesetveszélyes hintalábak

anyaggal kerültek kezelésre, ennek köszönhetően ebben az esetben is közvetlenül a talajból való kilépés pontjánál korhadt leginkább a faanyag, gyakorlatilag hat év elteltével fel lehetett emelni a hintát a földről.

Abban az esetben, ha nem lazúrt, hanem mázolás alkalmazunk a felületvédelemre, alapozással, fedőréteggel, ekkor is számolnunk kell azzal, hogy rendszeres időközönként újra és újra biztosítanunk kell a faanyag védelmét. Amennyiben ezt elmulasztjuk, akkor a kéült faanyagot ugyan lemázolhatjuk, azonban előbb-utóbb a külső környezeti hatásoknak köszönhetően a felületről lepereg a festék és megszűnik a faanyag védelme (3. kép).

MEGELŐZNI VAGY MEGSZÜNTETNI?

A hosszú távon történő gondolkodás és a faanyag védelméről való gondoskodás két összetartozó fogalom. Számoljunk csak utána, hogy mi kerül többre: rendszeres időközön-

ként gondoskodni a faanyag védelméről, vagy tönkremenetel esetén cserélni az adott szerkezetet, és mind a bontási, mind a beépítési költségeket fizetni. Éppen ezért értelemszerű, hogy a megelőzés nagyobb hangsúlyt kap, hiszen a cél az, hogy a gombák, rovarok ne legyenek képesek tönkretenni a faanyagot. Amennyiben pedig a szerkezet cseréje nem oldható meg, akkor bizony meg kell szüntetni azokat a károsító

tényezőket, amelyek a faanyag egészségét veszélyeztetik.

Elsőként érdemes átgondolnunk azokat a szempontokat, melyek a fizikai védelem oldaláról közelítik meg ezt a kérdést. Ahogyan a fentiekben már láthattuk, a rosszul megválasztott fafaj (külterén lucfenyő felületkezelés nélkül) eleve gyors

károsodásra van ítélve. Érdemes azt is átgondolni, hogy nem engedjük le a földre a tartószerkezet lábait, hanem betonlapok kialakításával és talpas oszloptartóval rögzítjük őket.

Az pedig már csak természetes, hogy a festés, mázolás, mint alapvető kémiai védelem nem maradhat el a felületvédelem sorából. Ebben az esetben is száraz (külterén légszár az 12–18%, beltéren szobaszár az 8–10%), jól előkészített faanyagra hordjuk fel a felületkezelő szert. Vegyük számításba, hogy a gyalult felülethez képest a fűrészelt felületre mintegy 20–30%-kal több anyagot kell felhordanunk! Természetesen vannak speciális faanyagvédő szerek is, ezeket nyílászáróknál, teherhordó szerkezeteknél (tetőszerkezet, faházak szerkezete) szükséges alkalmazni, a gomba- és rovarátadás megelőzésére.

A károsodás további megszüntetése esetén különleges esetekkel is találkozhatunk, például régi egyházi épület felújításakor derült ki, hogy a tetőszerkezetben különféle farontó

3. kép: Kéült faanyag a fedőréteg alatt

4. kép: Rovarrágás nyomai beépített faanyag esetén

gombák és rovarok élnek, így aztán szakember segítségét kellett kérni, aki speciális vegyszerek felhasználásával a további károsodásokat

megszüntette. Szintén gyakorlati tapasztalat, hogy egy eladás előtt álló ház parkettaburkolatának egy részében szúfélék telepedtek meg,

s így eladás előtt a parketta teljes felületét gázosítani kellett – szakember közreműködésével (4. kép). A különféle faanyagok a természetességet varázsolják körénk. Egy olyan légkört teremtenek, amelyben jó élni. Ha vigyázunk fából készült eszközeink, bútoraink, épületszerkezeteink épségére, akkor ezt a természetességet a fával együtt mi is megőrizhetjük. ■

Felhasznált irodalom:

Veres Réka: Faipari anyagismeret, Szega Books Kft., Pécs, 2013

Taskovics Péter: Faipari anyagismeret, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2004

Prof. dr. Molnár Sándor: A faanyag tartóssága és ökológiai összefüggései

Bútoripari felületkezelő anyagok felsőfokon

Az **IVE** széleskörű bútoripari termékpalalettáján megtalálhatóak: különböző alapozók és fedőlakkok, izolálók, pácok, valamint teljes UV, vízbázisú és egyéb speciális bevonatrendszerek. Több mint 100 000 szín választható a különböző típusú felületekre – fa, üveg, fém, műanyag – a legmodernebb technológiák felhasználásával.